

leeftijd **54 jaar**
opleiding **A-verpleegkundige, MBA Nyenrode**
bedrijf **in Oldetrijne samen met Henk 250 melkkoeien op 125 ha**
bestuursfuncties (o.a.) **portefeuillehouder
gezonde omgeving LTO Nederland, voorzitter
regio Noord bij LTO Noord, commissaris
Rabobank Heerenveen-Zuidoost Friesland,
ledenraadslid Agrifirm**
vorige (bestuurs)functies (o.a.) **lid algemeen
bestuur Wetterskip Fryslân, voorzitter afdeling
Weststellingwerf LTO Noord, ledenraadslid
FrieslandCampina, verpleegkundige**

‘We mogen ons, zeker gezien de onrust in de wereld, best nog eens afvragen **hoe realistisch de ambities in het stikstofbeleid zijn**’

‘Het komt nu aan op de uitvoering’

‘Het wordt hoog tijd dat we in de “actiestand” komen, vindt Trienke Elshof van LTO Nederland. Ze ziet nog tal van knelpunten in de Nederlandse stikstofaanpak en maakt zich zorgen over de gevolgen van de hoge ambities. ‘Maar we moeten ook gewoon aan de slag, met stikstof reduceren en zorgen dat er weer perspectief komt voor ondernemers.’

TEKST WICHERT KOOPMAN

De berichtgeving op de autoradio over de allesverwoestende oorlog in de Oekraïne vormen een onwezenlijk contrast met de ontluikende lente op het Friese platteland. Waar burgers daar moeten overleven onder de dreiging van tanks in de straten, vragen boeren zich hier af wanneer ze met de bemester het land op kunnen. Een gesprek over de stikstofproblematiek met Trienke Elshof, samen met haar man Henk ondernemer op een melkveebedrijf in Oldetrinne en portefeuillehouder gezonde omgeving bij LTO Nederland, voelt op dit moment als volkomen misplaatst en bijna buiten de keiharde realiteit. Maar tegelijkertijd is dit gesprek misschien wel actueler dan ooit.

Het is nu niet het moment om de vraag te stellen, maar hem verzwijgen kan ook niet. Zetten de actuele gebeurtenissen de discussie over een transitie van de Nederlandse melkveehouderij in een ander daglicht?

‘De verschrikkelijke oorlog in Oekraïne heeft in korte tijd de wereld op z’n kop gezet. In de allereerste plaats natuurlijk voor de Oekraïners. Maar het zet – hoe onvergelijkbaar ook – ook Nederlanders aan het denken. Ineens is een oorlog heel dichtbij. En plotseling zijn veiligheid en voedselzekerheid geen vanzelfsprekendheid meer. Het voelt niet goed om deze verschrikking aan te grijpen voor een pleidooi voor het belang van een sterke agrarische

sector. Maar Europese voedselsoevereiniteit is van de ene op de andere dag geen theoretisch vraagstuk meer. Ja, het blijft noodzakelijk dat we toewerken naar een nieuw evenwicht tussen voedselproductie en de druk die deze legt op de omgeving. Maar we mogen niet vergeten dat de Nederlandse land- en tuinbouw internationaal gezien zeer efficiënt en “schoon” voedsel produceert. Dat is zeker iets om mee te nemen in de keuzes die we maken. We kunnen nu nog voorkomen dat we beslissingen nemen waar we later spijt van krijgen.’

Bedoelt u dat we de hele stikstofdiscussie opnieuw moeten voeren?

‘Nee, daar is geen tijd meer voor. We hebben in Europa met elkaar afspraken gemaakt. Die zijn vastgelegd in wetgeving en daaraan moeten we voldoen, anders heeft dat juridische consequenties. Maar de Europese wetgeving is minder star dan weleens wordt verondersteld. We zijn gehouden aan beleid dat zorgt voor “goede instandhouding” van Natura 2000-gebieden en daarbij hoort ook het verminderen van de stikstofbelasting. Maar de doelstelling van 50 procent minder stikstof in 2030 is door Nederland zelf bedacht. We mogen ons best nog eens afvragen hoe realistisch dit doel is.’ ‘Zou de sector niet meer tijd moeten krijgen om zich aan te passen om een al te drastische sanering te voorkomen? Ook bij het rigide beleid, gebaseerd op kritische depositiewaarden, zijn vragen te stellen. In

hoeverre is dit een papieren werkelijkheid? LTO pleit voor beleid dat is gebaseerd op metingen in plaats van op berekeningen. En moeten we nou echt alles op alles zetten om dat ene plantje terug te laten keren? Maar tegelijkertijd moeten we ook gewoon aan de slag; stikstof reduceren en zorgen dat er weer perspectief komt voor ondernemers. Het wordt hoog tijd dat we van de “discussiestand” in de “actiestand” komen.’

Er ligt een coalitieakkoord met vergaande plannen voor de agrarische sector. Hoe leest u dit?

‘Gelukkig spreekt het nieuwe kabinet nadrukkelijk waardering uit voor de agrarische sector en wordt ook de cruciale positie van jonge boeren letterlijk in het coalitieakkoord benoemd. Positief is ook dat in het akkoord elementen zijn overgenomen uit het plan van de Coalitie Toekomstgerichte Melkveehouderij van LTO Melkveehouderij, NAJK, NZO en Rabobank. Net als belangrijke onderdelen van het stikstofplan “Duurzaam evenwicht”, dat we opstelden samen met Bouwend Nederland, MKB Nederland, VNO-NCW, Natuur & Milieu en Natuurmonumenten. Minister van Natuur en Stikstof Van der Wal lijkt bovendien een minister met een zakelijke aanpak, die oog heeft voor de belangen van ondernemers. Dat geldt overigens ook voor minister van LNV, Staghoutier. Ze zeggen ruimte te willen geven aan innovatie. De basis lijkt goed. Maar nu komt het aan op uitvoering. En daar heeft LTO nog wel zorgen over.’

Zorgen zoals?

‘Het kabinet stuurt aan op een extensievere melkveehouderij. Maar hoe melkveehouders die moeten financieren, is niet duidelijk. In het coalitieakkoord wordt gesproken over “landschapsgrond”, die een buffer zou moeten vormen tussen landbouw en natuur. Maar als je doorvraagt, weet niemand wat precies de definitie daarvan is. Natuurorganisaties claimen deze grond al als natuur. Of blijft het landbouwgrond met gebruiksbepalingen, waarvoor boeren een vergoeding krijgen in de vorm van afwaardering van de landbouwkundige waarde? En wat betekent dat dan voor bijvoorbeeld

‘Iedere mol stikstof die we via management reduceren, hoeft niet op een andere manier gereduceerd te worden’

het aanvragen van Europese toeslagen en mestplaatsingsruimte? Niemand die het antwoord op deze vragen heeft.’
 ‘Daarbij loopt de eerste ronde van een opkoopregeling voor geen meter. Er zijn genoeg belangstellenden. Maar er worden zulke strakke voorwaarden gehanteerd, dat deze regeling voor bijna niemand interessant is. Of potentiële deelnemers lopen aan tegen een gemeente die niet mee wil werken aan de herbestemming van gebouwen. En ook de getaxeerde waarde van bedrijven valt vaak tegen. Onze zorg is dat de opkoopregeling mislukt en dat de indruk wordt gewekt dat boeren hieraan schuldig zijn.’

Wat betekent het stagneren van opkoopregelingen voor de PAS-melders en interimers?

‘Er is een legalisatieprogramma gestart en de eerste melders zijn inmiddels al gelegaliseerd. Maar vergunningen kunnen pas worden afgegeven als er stikstofruimte vrij-

komt. En zolang de opkoopregeling niet loopt, gebeurt dat mondjesmaat. Overigens heeft LTO zich vanaf de eerste dag hard gemaakt voor deze groep van ongeveer 3300 bedrijven die volledig buiten hun eigen schuld zonder vergunning zitten. En er wordt nu ook nog met juridische procedures bedreigd. De provincies helpen deze boeren wat ze kunnen. Maar ook provincies moeten zich houden aan de wet. De rechter is zeer kritisch op alles wat met stikstofwetgeving te maken heeft.’

Er is de laatste tijd discussie over de latente ruimte in vergunningen. Benutting daarvan zou kunnen leiden tot een toename van de stikstofuitstoot. Hoe ziet u dat?

‘De vrees dat er meer koeien komen deel ik niet. De omvang van de veestapel wordt immers gelimiteerd door het aantal fosfaatrechten en dat wordt alleen maar kleiner doordat bij overdracht wordt afgeroomd.

Gelukkig vindt minister Van der Wal ook dat een boer met 120 koeien en een vergunning voor 150 er gewoon 30 meer moet kunnen houden. Maar ze kijkt wel kritisch naar de stikstofrechten van gestopte bedrijven. Als een vergunning al tien jaar niet meer wordt gebruikt, snap ik dat je die niet meer kunt inzetten om extern te salderen. Maar geldt dat ook voor een recent gestopt bedrijf? Als je er zo strak mee omgaat, zet je de sector op slot. Toekomstgerichte bedrijven hebben ontwikkelruimte nodig.’

Welke rol spelen managementmaatregelen bij het halen van de stikstofdoelstellingen?

‘Minder eiwit voeren, koeien meer weidegang geven en water toevoegen bij mest uitrijden zijn bewezen effectieve maatregelen om stikstofverliezen te beperken. Volgens berekeningen kan hiermee de ammoniakuitstoot uit de melkveehouderij met minstens 15 procent worden verlaagd. Iedere mol stikstof die we hiermee reduceren, hoeft niet op een andere manier gereduceerd te worden. Daarom is het goed nieuws dat 155 melkveehouders in de praktijkpilot “Koe en eiwit” de mogelijkheden gaan verkennen van rantsoenen met maximaal 155 gram ruw eiwit per kilo droge stof. Veehouders die actief aan de slag gaan met managementmaatregelen om stikstofverliezen te verminderen, helpen de sector. Maar ze hebben hier ook direct zelf profijt van. Veel van deze maatregelen komen neer op scherper boeren en pakken daarmee ook gunstig uit voor de eigen portemonnee.’

LTO kreeg van boerenactiegroepen nog wel eens het verwijt te veel speleballen te zijn van de overheid. Hoe kijkt u daar nu naar?

‘Actiegroepen hebben ervoor gezorgd dat de stikstofproblematiek direct hoog op de politieke agenda stond. Daardoor zaten we in een mum van tijd bij Mark Rutte aan het ontbijt. Maar de rol van actiegroepen lijkt nu wel uitgespeeld en de vraag is wat ze hebben bereikt. Als lid van een actiegroep zou ik de vraag stellen wat ik heb teruggekregen voor mijn contributiebijdrage. Beleid wordt gemaakt achter de schermen aan vergadertafels en in het lobbycircuit. Wij zijn, samen met het NAJK, voortdurend met het ministerie en politici in gesprek. En ook regionaal wordt vaak een beroep gedaan op LTO als er beleid gemaakt moet worden. Discussies mag je scherp voeren en we hoeven beslist niet over ons heen te laten lopen. De overheid heeft de agrarische sector ook nodig. Maar uiteindelijk moet je tot oplossingen komen door in gesprek te blijven. Daarmee bereik je meer dan met schreeuwen vanaf de zijlijn.’ |